Ч. 204 (10.587). Львів, неділя 13. вересня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ і АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов. Конто почт. щад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло“ Львів. Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Лицем до Сходу.

Лицем до Сходу! — ось гасло, яке починає все голосніше розлягатися зі сторінок польської преси, головно зі сторінок суто-„народової“, націоналістичної преси. Тут добачують польські політики єдиний захист і єдину опору не лише для збереження польської державности, але й для витворення та угрунтування польської великодержавности.

Ці сподівання — зовсім не нові й не оригінальні. Червоною ниткою вються вони через більшу половину польської історії. Втративши державну незалежність, Поляки звязали були свою долю з Францією, опромінюючи себе блеском імени великого Наполеона. Одначе й тут прийшло розчарування. Еманент великої французької революції вже не проявляв ні зрозуміння, ні тим менше захоплення „історичними“ правами Польщі. Великий Наполеон вже тоді реалізував етнографічний принціп, створюючи велике князівство варшавське. А Поляки бажали мати велику Польщу з Литвою, Україною й Білорусю. Тому відвернулися від Франції, а всі свої надії звернули на Росію, звязали їх з обіцянками Олександра I.

Польське русофільство перетрівало повстання проти Росії і воплотилося кінець кінців в ідеольогії могутньої народової демократії, в ідеольогії Р. Дмовского, того самого, який твердив, що з „Русинів“ слід скорпіонами створити націю, або затовкти їх канчуками на смерть. Особливо різко проявилося польське москвофільство у світовій війні. На галицькому грунті проповідував його з успіхом невибагливий апостол дмовщини проф. Ст. Грабскі в своїм „Зєдноченю“. Він без жалю жертвував царській Росії Галичину по Рашів, щоби тільки осягнути головну мету: зєдинення польських земель під скипетром всеросійського царя.

Вислід війни приніс реставрацію польської державности, з якою зросли й польські апетити. Положення мінялося безліч разів, змінювалися настрої й погляди, тільки в повній силі збереглися русофільські симпатії більшої частини польського громадянства до Росії.

Ще й два роки не минуло від припинення воєнних ділань між відродженою Польщею і переродженою Росією, а вже проф. Ст. Грабскі звернувся лицем до Сходу і запропонував союз... більшевикам. Головною умовою польсько-російського співділання є знищення українства.

„На полудневім сході, — писав Ст. Грабскі — у відношенні до Росії (перший раз довідуємося, що Росія простягається на полудневім сході! — Ред.) — завданням нашої великодержавної політики є витворити і зміцнити елєменти тривкого мира. Для Росії Вильно, Рівне, Луцьк — мають безконечно менше значіння, як для Польщі. Зате найбільше життєвою квестією є для неї доступ до Чорного моря і злучена з тим українська справа. В інтересі Росії є радше, щоби Рівне якнайскорше стало польським містом, щоби за теперішньою границею республики (польської) була територія здецидованої польської більшости, колиб тільки Київ був російським містом і не загрожував російському пануванню над Дніпром підсичуваний з Польщі (?!) український сепаратизм“.

Польща й Росія повинні поділитися землями „мішаними“ або „без означеного національного характеру“.

„І тому реальною є політика мирного співжиття з Росією. Бо вона не суперечить природній експанзії наших сил, не вимагає того, щоби Польща чи Росія вирекласи життєвих інтересів, а єдино вимагає льояльного порозуміння в справі загрожуючих Польщі й Росії українських змагань. Наш історичний інтерес наказує нам вести цю мирну політику супроти кожної Росії, без огляду на те, який в ній в даній хвилі панує уряд“. („Слово Польске“ з 8. IV. 1923).

Цей „історичний інтерес“ проявляється тепер ще з більшою силою, коли західні великодержави не виявляють охоти втягнути Польщу з її розбеханими границями до гарантійного пакту. Відомий націоналістичний арлекін — Адольф Новачиньскі поміщує в центральному органі народової демократії, в „Газеті варш.“ інспіровану статтю, в якій проповідує союз з СРСР. Мовляв, Англія, загрожена радянським наступом в Азії, думає про інтервенцію в СРСР., та бажає втягнути до протирадянського фронту Францію й Німеччину. Очевидно, в цій „почесній місії“ також Польщі булаб призначена певна роля, одначе наступ відбувався би під проводом Німеччини. „Нова Росія“ витягнулаб тоді свої руки по Сх. Галичину й Холмщину, а Німеччина зажадалаб заплати за повалення більшовиків на західних польських границях. В тому напрямку йде німецька пропаганда у французькій пресі.

До цілого цього підприємства Польща повинна ставитися байдуже, відхрещуючись від участи в інтервенційній авантурі.

„Досвід шести літ вже навчив нас, що лише з тією Росією, яка сьогодня є, або яка з нинішньої органічно витвориться й еволюційно перетвориться польська держава в нинішніх її границях може зберегтися й історично встабілізуватися“.

Тому то Польща повинна якнайскорше поробити реальні кроки в напрямі навязання постійних дружніх відносин, поки-що економічних, з „нинішньою Росією“.

В сучасній Польщі, як і в минулій, проявляється стихійна тяга до Росії. Лицем до Сходу! — ось клич, що сьогодня розлягається в польському громадянстві з метою „льояльно порозумітися щодо знищення українських змагань“ і „встабілізування“ сучасних границь польської республики. **Ф. Ф.**

Посол Приступа на Україні.

Український посол Хома Приступа, член комуністичної фракції у варшавському соймі виїхав на Україну з метою познайомитися з господарським становищем України.

В розмові з представниками преси у Харкові посол Приступа заявив, що Польща робить усякі можливі зусилля для того, щоби здезорганізувати соймову комуністичну фракцію, але це їй не вдається. Говорячи про господарське становище Польщі, посол заявив, що Польща переходить тепер страшну фінансову і господарську крізу. Число безробітних у Польщі переходить тепер далеко поза 300.000 робітників. Більшість тих робітників позбавлена всякої опіки і навіть одноразової допомоги з боку держави та засуджена на голод.

Змальовуючи національні відносини, посол Приступа вказав на те, що національні меншости а на ділі територіяльні більшости позбавлені тепер усяких прав, а непольська інтелігенція, в першій мірі українська, переслідується владою за найменший прояв навіть чисто культурної роботи. Польська преса очевидно накинулася на посла Приступу за те інтервю та обкинула його лайкою за буцімто невірні інформації, які називає наскрізь тенденційними та агітаційними.

„Про нас — без нас“.

Як „Слово Польске“ ширить оптимізм.

Націоналістичне „Слово Польске“ накликує на нас всі адські сили — мовляв — тому, що ми представляємо самі відємні зявища відносно Польщі та що тим чином ніби то ширимо зневіру в міць польської держави.

Очевидно, „монархістовий“ орган „організацій народових“ вишукує самі оптимістичні зявища. Як він це робить переконує нас передовиця з 12. ц. м. під написом „Про нас — без нас“. А саме в тій передовиці приводить „Слово Польске“ довшу цитату з півофіціяльного органу теперішнього французького уряду „Ere Nouvelle“, яка звучить:

„Глупота злочинців“ версайського трактату покалічила Німеччину і довела до того, що той могутній народ, який відроджується з імпонуючою скорістю, не може на своїй землі прожинити 63 міл. свого населення. Треба їм відчинити вікно на світ, треба їм уможливити кольонізацію Росії, а тому, що між Німеччиною і Росією істнує Польща, неслушно обдарована Познанщиною і данцігським коридором, то треба усунути ту польську запору, бо того вимагає безпека Франції. Польща не є здатна до життя. Вона живе тільки завдяки піддержці Франції. Ми, Німці й Росіяне, коли відбудуємося, [illegible] вимо її (себ-то Польщу) [illegible] піску“.

Чи не гарні й не оптимістичні перспективи!

Проти польонізації українського шкільництва.

Делегація батьків гімназії СС. Василіянок у куратора Собіньского

В четвер дня 10. вересня ц. р. удалася делегація батьків учениць приватної української гімназії СС. Василіянок, зложена з пань М. Говиковичевої, М. Морозової, д-ра Мацькевича і дир. Филиповича під проводом дир. Колтунюка до куратора Собіньского. Дир. Колтунюк представив кураторові правні і педагогічні огляди, що промовляють проти введення в українських середніх школах навчання історії і географії і науки про сучасну Польщу в польській мові. З окрема підчеркнув він, що в цій справі проти законних постанов краєвого шкільного закона робляться заходи перед компетентними колами, а делегація просить п. куратора зробити тільки це, що є в його силі, а саме, щоби він взяв назад своє рішення про негайне введення навчання тих предметів в польській мові в усіх клясах гімназії СС. Василиянок. Вказав на трудноші, які дітвора особливо з вищих кляс мала би при навчанню.

Куратор Собіньскі заявив, що він вважає як педагог корисним(?!), щоби діти вчилися історії і географії в польській мові, бо ця мова не є чужою для української дітвори, що живе в польському середовищі. Про відкликання розпорядку не може бути мови, а всяку дискусію на цю тему вважає зайвою. Коротко і ясно!

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!

З українського життя на чужині.

Академія в память Володимира Самійленка та Осипа Маковея в Празі.

З приводу смерти В. Самійленка та О. Маковея Т-во українських журналістів та письменників в Ч. С. Р. уладжувало 5. вересня у Празі жалібну академію. Лекційна саля Студентського Дому була виповнена студентами, професорами та иншими українськими громадянами. На стіні портрети О. Маковея та В. Самійленка, оповиті зелено та червоними квітками.

Академію відчинив голова Т-ва О. Олесь, запропонувавши вшанувати память покійних вставанням.

Слово про В. Самійленка мав ректор Педагогічного Інституту імени Мих. Драгоманова Л. Білецький. Подавши коротні біографічні відомости, промовець перевів глибокий аналізу творчости В. Самійленка, переплітаючи свій виклад уривками з його поезій. Самійленко виступив на літературну ниву 1884 р. То були часи реакції після ганебної памяти указу 1876 р. про заборону друкованого українського слова. На Україні ні одної української трибуни не було. Лише коли-не-коли, як ластівки, з'являлись збірки красного письменства: Альманах „Складка" 1887 р., „Рада" М. Старицького та окремі випадкові твори кріжкою. В ці часи в галицькій „Зорі" та надди. „Складці" з'являються перші твори С-ка: „Грішниця", „Переспів", „Ридання душі", „Українська мова", „Зимовий діялог", „Горе поета".. Це були незвичайні перлини лірики та глибокої любови до України.

Яскраво видно в поезії С-а перебої — хвилі його души то песимістичної то веселої. Ці контрасти зневіри й надії породжують два символи: 1) понищеного, засмученого українського патріота, що „мовити красно не міг, але задля ліпа святого і жив він і в землю-б поліг". 2) гордого, дужого орла, що високо підносився в небо і рвався ще вище і перемагав свій смуток.. В такі хвилини поет любив переспівувати Байрона. Прикмета схоплювання життєвих дисонансів, якими бреніла власна душа поета, зробила з нього сатирика. Той його поетичний талант дав українській літературі найкращі зразки сатири. Він носив ідеал чистої правди, мріяв про національне й соціяльне щастя, а в дійсности бачив лише зло, неправду, утиски, насильство. Проти нього поет ріжно реагує, то 1) сатирою-сарказмом, 2) Гоголівським гумором-сміхом крізь сльози і 3) сатирою-пародією. До сатири першого типу наближається „Ельдорадо", — їдка сатира на Русь Єдину (1886 р.),

„Геростратˮ — сатира на руїнників національної культури ради особистих інтересів (слава), „Возсоединенний Галичанинˮ — на галицьке москвофільство, „Твердий Русин" — їдка сатира на москвофіла за його користолюбство. До сатири другого типу, направленої на осміювання негативних боків патріотів, належать: „Патріота Іван", „Ідеальний публіцист", „Патріотична праця", „Сон". „На печі", „Te deum" і баг. инших. До третьої категорії — сатири-пародії: „Поет-фейлетоніст". „Собаки", „Погода". „До поета", „Царь-Горох", „Закопотаний Росіянин", „Duettino" і баг. инших. С. писав сатири до останніх часів. Такою може вважатись „Гея" — поема, що почалась друком у журналі „Визволення" 1922 р. після закриття, якого поет надіслав цю поему до „Нової України".

Форма поезії С-а не дуже ріжноманітна: сонет, канцона, секста, або мішана, зате вишліфованість кожного рядка зразкова, через що його треба вважати класиком.

Шан. докладчик не зупинився на драматичних і инш. творах С-а і на його перекладах з инших мов, ніби підкреслюючи цим, що головна вага і значіння В. Самійленка полягає якраз у його поетичній продукції.

Проф. Педагогічного Інституту д-р В. Сімович схарактеризував літературну творчість О. Маковея. На вступі перевів деякі паралелі—подібности в обох письменників: і Самійленко і Маковей—сатирики, певний насміх, іронія, сарказм—їх головна зброя: та оба й субєктивні лірики: і тем для сатир у обох чимало однакових, і в літературу увійшли обидва вже дозрілими, зрівноваженими і потім ніби не розвивались, ставши відразу на вершині свого розвитку. Зазначаючи ріжниці, між ними підкреслив велику продуктивність О. Маковея і ріжноманітність його тем: поезія — лірична й сатира, поема, новеля, фейлетон, повість, оповідання для молоді, публіцистика, історично-літературний нарис, наукові біографії, фільольогічні розправи—ця ріжнородність нагадує Куліша, Франка, Грінченка. На жаль, не має повного видання творів Маковея, бо лише тоді громадянство вповні довідається, що дав Маковей українській літературі, публіцистиці, науці. Почалось його співробітництво в „Нар. Часописі", „Зорі", „Народі", „Ділі", „Буковині". Але з роками приходить зневіра в свою публіцистичну роботу і він шукає собі вчительського хліба. Змінялися потроху й громадські та політичні погляди Маковея: від захоплення драгоманівськими ідеями—він приймає урядову посаду редактора „Буковини" і підпирає клерикальний „Руслан". Таку еволюцію вправо проф. В. Сімович пояснює скептичною, а то й песимістичною натурою Маковея, що розчаровувався в людях, які грали провідну ролю в політ. життї. У своїх поезіях М. тікає від людей у гори, де можна знайти спокій. І сама природа, яку М. робить відповідальною за всі лиха—є в нього мачуха лукава, убийниця ненаситна, що затроює боротьбою („Природа"). Виходить ніби квієтизм у житті М. міняє за боротьбу і починає проповідувати спокій, хоч з усієї його діяльности цього не виходить. Для тих, які жили у багні фальшу, поверховности, неуцтва, демагогії, політиканства Маковей готовить свій бич: сатиру й глум. І Маковей регочеться й іронізує, а з ним мусить реготатися й той, з кого він глузує. Але Маковей не даром був доведений до розпучливого вигуку: „Нехай їх миші їдять оті мої новелі, я більше писати не буду („Як я продав свої новелі"); українській інтелігенції Галичини доволі було єгипетських сонників та небесних листів". Більше читалась його повість „Заліссяˮ та історичний роман „Ярошенко", які незвичайно подобались молодому поколінню, хоча річи ці найслабші. Причина цьому та, що вони написані легко й тема обох цікава. Справжня вага Маковея в його новелях. Поезії його мають добру форму, гарний вислів, чудові образи. У нього справжнє чуття й іронія часто сплітаються одне з одним і то в тих самих віршах, і з цього боку нагадує Гайне, хоч не дорівнює талантом великому німецькому поетові. У новелях крім типів неґативних, є й добряги, але взагалі таких небагато. Мало їх і в нових збірках: „Кріваве поле" та „Прижмуреним оком"—воєнних образках повних іронії на події в запіллі підчас війни. Зупинившись детально над розглядом оповідань Маковея з міщанського життя і зазначивши їх позитивні риси, проф. В. Сімович з'ясував той слід, що полишив М. у науці. Свій всесторонній виклад про О. Маковея О. Сімович закінчив оглядом педагогічної діяльности небіщика, головним чином, як педагога-редактора.

Цікавими спогадами про В. Самійленка поділився його давній товариш проф. С. Шелухин, подавши кілька епізодів з його життя. Вкінці М. Обідний з чуттям прочитав свій вірш, присвячений памяти В. Самійленка.

П. Течинно.

Ще про „Тарґі Всходнє".

Кілька рефлексій про павільон СРСР.

Чому саме „Тарґі" не цікаві, з чим навіть трохи критично думаючі Поляки згоджуються, цим хай собі сушать голову ті, які їх уладжують. Нас Українців найбільше цікавить павільон СРСР., де ми надіялися найти і витвори з Великої України. Це цілком зрозуміле і природне. Та на жаль, наше зацікавлення було даремне.

Радянський Союз, як одна з найбільших европейських держав, міг і повинен був заняти що найменше цілий павільон, бо при умілій організації можна наповнити витворами країв СРСР. не один а більше павільонів. І чому якраз заповнено виставу на дві третині самим сирівцем, це тайна „Внешторгу". Всякий хто оглядав виставлені в тому павільоні експонати, тільки й думав „дикий Москаль": що иншого можна судити зі самих шкір диких звірів?! Не знаю чи взагалі зацікавиться хто більше тими шкірами, бож Польща не має відповідних промислових заведень для виправлювання такого сирівця.

Та чи не краще булоб змінити цілком політику виставлювання сирівця, замісць якого можна би виступити з поважною скількістю готових фабрикатів, або бодай півфабрикатів. Адже замісць вивозити прекрасну залізну руду з Криворіжжя можна таки на Україні перетворити її відповідно до потреб на залізо чи сталь. Кому треба, може купити! Чому не вивозять своєї руди Австрійці, Німці, Американці? Були колись на Україні фабрики Геня в Одесі, Ельворті в Єлисаветі, Гельфероіха в Харкові і т. д., які робили прекрасні рільничі машини — можна булоб ними похвалитися перед людьми, а не лисами та медведями. Та й инші механічні варстати на Україні, Московщині, Уралі і т. д. моглиб щось гарного виставити. А хемічні фабрики! Тож незрівнаний „харківський порошок до прання „Глоріяˮ став би в Польщі необхідним „артикулом". Та й мило Крестовнікових з Казані краще від „Шіхта". Сталеві лини для шахт Ново-Баварського завода дуже добре годились би до Борислава або навіть до Шлеська. В Донеччині вони тягли з дуже глубоких ям вугіль з прекрасним висідом. Пшенична мука йде до Польщі з Румунії, Угорщини, навіть тисячі кільометрів з Америки, а чому з України не могла би? Чи конче треба продавати саме збіжжа і то ще занечищене? І т. д. і т. д.

Але природи чоловіка не зміниш. Аранжер бачив тільки сиру шкіру, був на Сорочинецькій ярмарці та подивляв безобразні деревляні фігурки, привезені коробочниками з московських ґуберній, бачив, бо певно купував „духи" Ралле та цукорки Бормана і тому завіз на показ за границю до Лейпціґа, Відня, Львова й обвозить усюди, де є тільки міжнародня торговельна вистава. Є що показувати... з Сорочинців, Балти чи Урюпина!

Про суто-російський характер павільону СРСР. на львівських „Тарґах" ми вже згадували у попередній замітці. Слідами „єдіной недєлімой" ідуть торговельні делеґати Радянського Союза, наче би хотіли забезпечитись „на всякий випадок" — рахуючи на успіх „царя" Кирила. А проте, престіж Союза перед широким закордоном лише зріс би, як би на таких міжнародніх торговельно-промислових виставах демонстровано наглядно ступінь розвитку кожного народу, проживаючого в Союзі. Тим прикрійше вражає така „обєдінітельна" політика радянських делеґатів на „Тарґах" — у Львові, де лише загальне обурення тутешніх громадян примусило господарів павільону подбати post festum за кілька українських книжочок! Можливо, що заграничні представники, які ось приїхали до Львова, свідомо компромітують СРСР. Але в такому разі слід пригадати собі, що людей, які не надаються до діла, а тим більше до репрезентації стягають за обшивку в кутих, бо то часом навіть і у церкві бють.

Інж. П. Волосенко.

Святкуймо День Кооперації!

Міжнародній Союз Кооперативний установив в році 1923 Свято Кооперації на те, щоби раз в рік наш рух заманіфестував свої досягнення перед членами, перед прихильниками і перед ворогами, на те, щоби бодай раз в рік кожний мав можливість подумати над важкістю руху, що серед визиску й несправедливости будує лад, в якому кожний сповнюватиме охотно свої обовязки, в якому кожного оцінять відповідно до його громадянської вартости, в якому не буде визиску спекулянтів над масами. І ще на те установлено Свято Кооперації, щоби воно було внутрішнім пробудженням кожної кооперативної організації, обновою змагань і способів її праці.

Вже три рази святкував світ в першу суботу місяця липня Кооперативне Свято. Кооперації всіляких народів святкували його під ріжними гаслами: одні єднали в тім дні членів, другі вияснювали чергові завдання кооперативного руху, инші широко виявляли слаб

Степан Левинський.

Від Везувія до пісків Сагари.

Вода, овочі і сонце.

З кінцем цього місяця появиться у видавництві „Червона Калина" у Львові книжка п. Степана Левинського „Від Везувія до пісків Сагари". Із чемности автора друкуємо кілька уривків з цієї рідкої появи у нашій бідній подорожній літературі. — *Ред.*

„Провідників по оазі в нас богато. Хо, хо! Рій цілий малих, темнолицих хлопчиків з розумними очками. Вони й без приказу вилізуть на вершок кожної пальми, потрясуть кожне морельове дерево, вибірають найкращі квіти.

А тут в оазі всього богато, чого душа забажає. Морелі? Їх тут найбільше, й так богато, що ціни на них немає. Не везуть їх через море в Европу, бо псуються скоро, — так поза межами оази побіжить, за шага, мале хлопча у цей вічно квітучий сад, — назбірає й принесе скільки зможе понести. Ціни на них нема, тільки за труд треба дрібницею оплатитись.

Так не дивниця, що й ми посідали в тіни розлогого морельового дерева, з котрого паде на нас правдивий град невеликих, жовтих овочів, а ми їмо аж уха трясуться, але й не без цього, аж нацто добре з хлопячих літ знаного почування, нібито ми закралися в чужий сад, із душею на рамени а губами повними сочистих, на причуд смачних овочів, та озираємося що мить на близький тин, або шукаємо очима в гущавнику здорового бука власника садовини. Але очі наших провідників такі спокійні, що ми заспокоюємося.

Добре нам тут. Високі пальми й низькі фіґові й инші дерева заслоняють нас від палкого соняшнього погляду, так, що хутко скидаємо коркові каски з голов, як зівсім зайві. На право й ліво дзюрчать собі тихенько малі струмочки води вузькими рівчаками, дискретно проховзуючися крізь яриний город, який скрізь вкриває землю.

Кожний найменчий шматок землиці старанно оброблений людиною і використаний до краю.

А яка ріжноманітність ростинного життя! Ось назрівають румяні яблочка на деревинках завбільшки наших. А кілька кроків далі задержує нашу цікавість велике, розлоге дерево повне малих темно-вишневих овочів, зовсім подобаючих на наші ожини. Ожини на дереві розмірів великої грушi — це вже незвичайно — правда? А які сочисті! Самі в устах розплизаються!

Але найбільша цінність оази захована для нас на кінець. Цей правдивий райський сад Аллаха має й своє окреме вино — лягмі — сок пальми.

До такої небуденної чеґерячки сідаємо всі наокруг височезної пальми, а малий хлопець мов малпочка зручно лізе по дереві на самий його вершок. Ось досяг уже перших широких пальмових листків, ось сховався серед листя на мить. Бо там на вершку зроблено велику, глибоку чару в дереві. Цей величезний келих сповняється день у день солодким „лягмі". Совершається свята тайна сполуки сонця з живим деревом. Це місце, де зроблено келих називають Араби — серцем пальми. Із маленьких, із пальмової кори зроблених чарок пємо солодку рідоту. Тільки Ахмед не хоче пити її. З цеї пальми не брали лягмі вже декілька день, вино моглоб мати дещо алькоголю у собі—а тоді, звісна річ, Магомет не дозволяє пити її. Він, правда, бував у світі й нераз вином замачав свої уста, але не хоче пити при них,—він показує на малих товаришів наших, які цікаво приглядаються до нас, як би пигали — а чи смакує?

— Бачите це місце? — він показує нам серед кущів здорово витоптану схованку, — тут ховаються від людського ока ці, котрі люблять лягмі—замінене в вино. Діється це звичайно ніччю й при участи одного тільки свідка — місяця. І він впевняє нас, що лягмі може бути напитком сильнійшим від усього вина на світу й упитись ним можна незвичайно легко.

Підемо з тобою, Ахмеде, в місячну ніч пити лягмі-вино в темному гущаку оази, а ти розповіш нам отоді всю історію пустині, котру знаєш і цього безмежного степу гальфи і „ші" (дрібної жовтої ростинки), ти-же син його — степу, правда?

І всіх казок, оповідань степу слухати будемо з твоїх уст і ніхто не перешкодить нам у цьому, ані гаряче сонце, ані сухий, непривітний воздух і всі наші думки будуть належати до тебе. Добре?

Як би у відповідь на це, веде нас Ахмед на край оази. Дерева рідшають тут і нараз виростає перед нами, як із під землі, маленька хатинка.

На її порозі стоїть жінка. Блакитної краски сукня огортає її тіло. Відслонене лице й руки красить безліч великих колісцят, різблених бляшок, камінчиків, преціозів ріжних. На шиї ланцюх коштовний — але це не перли аж ко

...місце кооперації, подавали способи поправи лиха. А всюди в тім дні остерлювали перед широкими масами важність кооперативного змагання, всюди показували конечність переходу народнього господарства до спілкових форм.

Українська кооперативна організація під Польщею вже доволі сильна й здисциплінована до обходження свого Свята. А що в місяцях липні, коли все при роботі, незгідно нашому хліборобському загалові обходити свята, тому Краєвий Союз Ревізійний припоручає всім кооперативним установам святкувати цього року Кооперативне Свято, почавши від дня 27. вересня н. р. до 4. жовтня.

У виборі форм святкування Дня Кооперації мають установи вільну руку, а близші вказівки подасть ім кожна повітова централя, по установленню програми на повіт ширшою нарадою представників місцевих установ.

В цілях широкої популяризації спільництва, Краєвий Союз Ревізійний, між иншим, рекомендує такі форми:

1) декорування кооперативних крамниць і будинків,

2) улаштування святочних засідань всіх кооперативних організацій даної місцевости,

3) уладження походу до кооперативного будинку, наприклад від церкви, після відправи і проповіди священика на відповідну тему,

4) улаштування відчиту про значіння кооперації для нашого дрібного рільника та про значіння виховування молоді в кооперативному духові,

5) улаштування концертів або святочних вистав, на яких також коротко пояснити обхід Дня Кооперації,

6) широке розповсюднення популярної кооперативної літератури і спеціяльного видання Господарсько-Кооперативного Часопису,

7) продавання членам товарів або тільки одного товару, в тижні обходу, або бодай в однім дні того тижня, по власній ціні без ніякого зарібку (оскільки це можливе),

8) віддача до ужитку членів набутої кооперативою рільничої машини або роздача добірного насіння або помішного погною,

9) окремі збори жінок, які належать до кооперативи та вибір пропагаторок, щоби в кожній стороні місцевини єднали членів і покупців кооперативі,

10) роздача в цей День дарунків від кооперативи для сиріт по українських героях або для инших найбідніших дітей місцевини.

Комітети святкування Кооперативного Дня чи Управи і Надзірні Ради Кооператив мають негайно приступити до роботи, при чім взяти під увагу, що Краєвий Союз Ревізійний вишле в найблизших днях усім союзним установам зразкові реферати про значіння кооперації і про потребу виховання, та може відпустити по значно обниженій ціні популярну кооперативну літературу до роздачі загалові.

Краєвий Союз Ревізійний.

Відгуки дня.

Ще про Східні Торги.

Я не думав, що прийдеться мені ще раз писати про Східні Торги. Справа ця така маловажна не тільки супроти вічности але й супроти недалекої будучности, що забирати про неї голос просто не виплатиться.

Але як тебе просять кудинебудь, то тяжко відмовити, тимбільше коли просять люде з яким... хто знає чи не прийдеться „десь щось колись".

На редакційнім столику я застав учора письмо:

„Гражданине!

Пропонується Вам нами зайти на „Сходнє Таргі" і осмотріть совєтску виставку, на якій мються, между прочим, сировці і півобработки СРСР. Вами, як охотником, напевно буде з приємністю оглянено кожі ведмедів, соболів, куниць, лисів, тхірів, вілів і кінів, — колишніх слуг буржуазії, а тепер вільних звірячих пролетарів. Вхадьте без страху!..

За торговельну місію
Нухим Мельниченко".

Прочитавши повисше письмо раз, другий і третій, я нарешті розчовпав, що воно значить і вибрався на Сходнє Таргі, тим разом уже до середини.

Порожнім трамваєм виїхав аж під саму площу, збувши данину при касі, заплатив два золотих і ввійшов на площу вистави.

Публики на площі багато. Переважають поліціянти і техніки, що збирають на свій дім і воздушну фльоту.

Хочби хто й не знав, де находиться радянський павільон, не потребує боятися, що до нього не трафить. Зараз при вході на площу вдарить тебе в очі така червоність, що аж очі прижмуриш.

Хоч большевики густо-часто крадуть Польщі старшин на границі, інтерес є інтересом і на Торгах дістали вони найкращий павільон (будований за проклятої Австрії).

Взявши будинок у свої певні руки большевики зробили з нього якийсь кровавий палац.

Перед входом мають на вітрі червоні хоругви, великі як вітрила, по три з кожного боку сходів. А сходи! Цілі червоні мов би на них відбувалося переконування буржуазії про силу пролетаріяту. Над сходами радянський герб, який позмостився мов нечароком на цілій Европі. До гербу додано, з огляду на сьогорічний урожай, шість колосків пшениці.

Все, що прийде на площу, біжить у большевицький павільон, щоб хоч трохи подихати заказаною атмосферою і побачити як вже не большевиків, то хоч їх вироби. Придивляються до кожного куска дерева, до ганчірок, до прядіва і з дива не можуть вийти, що все те таке собі звичайне, таке людське.

Я найцікавіший був на шкіри звірят. Тому швидко минув український відділ переповнений мітлами, прядівом, шматами і волосінням, а перейшов до російського з кавйором, самоварами і шкірами.

Передовсім шкіри.

На дошках висять стягнені шкіри (виставлено тільки звірячі) і любують око знавців. Найкращі голубі лиси і сибірські вовки, але звідки вони тут взялися — нема певних даних. Може вони спольовані і на Сибірі, але в якогось богатого купця чи дідича. Минулого року на виставі в Липську якийсь російський емігрант пізнав свого білого медведя, який лежав у його кабінеті і вказував навіть на печатку. Але справи не виграв, бо знавці осудили що печатка на шкірі могла бути витиснена ще за життя підбігунового медведя.

Та як би там справа не стояла, шкіри звірячі гарні. І я не мав би нічого проти нього, щоби після вистави один голубий лис помандрував до мене (Рилок ч. 10 для Г. Ч.!) Моя жінка має „буржуазні предразсудки"; конечно хоче футряного ковніра. А я наймит буржуазії, не встигну й до голодової смерти заробити на нього.

Крім шкір є ще кавйор, який також пригодивсяб, як не мені, то бодай моїм редакційним товаришам.

А за тульськими самоварами кіоск із книжками.

Книжки, книжки, книжки...

Є й українські, бігме є...

Правда довший час їх не було, бо й на біса їх тут! Чи це для комуністичної пропаганди потрібне?...

Але почав дехто напікати і треба було заткати губу націоналістам. Тепер вже не мають чого кричати. Є оповідання Васильченка і ще якісь дві-три брошурки. А це зовсім вистарчає, щоб репрезентувати самостійну державу, хоч і грубо сфедеровану, яка займає більший простір від Німеччини...

Правду сказати, України ніякої не було, нема і не буде.

Є тільки: у к р а ї н і з а ц і я!

Галактіон Чілка.

Шивіть наш часопис!

...фалі—це таємні амулети, з котрих кожний повний магічної, таємної сили, дивної незбагненої барви й рисунку.

Лянцюх цей — це може найбільша твоя цінність і прикраса, але чим він без тебе, вродлива Бедуїнко? Якаж його вартість, коли не окружає він твоєї темної шиї, твоїх ніг і твоїх рук? Коли не виповняє його блеск твоїх — очей степової газелі?

Це моя сестра — представляє нам Ахмед її. А цей дідусь батько мій, — а там мати.

Двоє стареньких похилилось у темному куточку. Сиве волосся заслоняє поморщену, знищену шкуру. Вони ледве рухаються і тільки з трудом доводять нам до відома, що помітили нас.

Сідаємо разом із ними, а сестра Ахмеда припрошує їсти. Нам дають „куксус", спеціяльну страву арабську. Є це ячмінна каша варена з бараничим мясом, поливана якимсь надзвичайно гострим сосом.

Це велика несподіванка Ахмеда і він повний гордости і вдоволення слухає наших похвал. А вродлива Бедуїнка мовчить і дивиться тільки, — вона не знає французької мови.

По правді, то „пікантний" сос палить не на жарти наші піднебіння і мами і ми не є певні, чи кускус справді такий смачний, як впевняє нас ввічливий Ахмед. А він зїв уже давно свою величезну порцію і тепер розказує нам історію своєї родини.

Перше всього — Бедуїнки не заслоняють собі лиць — Ахмед згірдливо здвигає раменами — це звичай міщанський, буржуазний. — Ми кочівники вважаємо це забобоном. — Але зараз-же пізніше довідуємося від нього, що він вернувшись з війни, купив „ґрунтець" у Гафсі — в оазі.

— Заробляємо з сестрою як можемо. Вона займається килимкарством і робить дивани. Покажу вам опісля.

Коли вміє вчаровувати свою красу у них, тоді вони — велика цінність і блискучим, дорогоцінним золотом не заплатиш їх делікатних колірів і дискретних рисунків.

Так думаємо ми, котрі не маємо золота, отже й не знаємо його чудотворної сили.

Сестра Ахмеда працює нас голосним: Есселяма! — але що говорять її очі нам на прощання, остається загадкою мені. Чи збагнути мені її?

(Продовження буде.)

Останні вісті.

По експозе прем'єра золотий паде!

Варшавська преса мовчанкою поминає експозе прем'єра Грабского. „Пш. Веч." називає „вигляди, зясовані Грабским, сумними. Прем'єр не вказав відкіля прийде направа. Золотий впав після експозе прем'єра". Знавці економісти заявляють, що Грабскі порішив сам остаточно свою політ. кар'єру.

Знесення фінанс. контролі над Австрією.

11. IX. на засіданні Ради Союза Народів проголошено торжественно знесення фінансової контролі над Австрією.

Реорґанізація С. Народів.

З Женеви повідомляють, що є плян реорганізувати Раду С. Народів щодо складу як і числа мандатів. Можливо, що Франція предложить проект нової екон. організації Европи, а це дало би Союзові широке поле діяльности. Взагалі є тенденція, щоби С. Народів займався менше політичними справами в користь суспільно-економічних.

Біржа.

Львів, 12. вересня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 6·40 — 6·45, канад. дол. 6·00 — 6·10, чеські кор. 0·17·50 — 0·18·00 леї 0·03·00 — 0·03·12, франц. франк 0·26·50— 0·26·75, швайц. фр. 1·09—1·10, англ. фунт 27·40—27·60.

Золото. 20 кор. 23·80 —24·20, 20 франк 22·00—22·30; 20 марк. 26·50—26·50; 10 руб. 30·00—30·50.

Срібло. Австр. кор. 0·50·00—0·54·00, 5 австр. кор. 2·40—2·50, фльорени 1·26—1·32, рубль 2·00—2·10, рубель дрібним сріблом 1·05 —1·10.

Збіжа.

Пшениця кр. з 1925 р. 22·00 23·00, жито кр. з 1925 р. 15·00—16·00 овес гал. 14—15.

Новинки.

— **Великий з'їзд землевласників у Варшаві.** Дня 11. вересня почався у Варшаві величезний з'їзд землевласників із цілої Польщі. З'їзд скликала центральна організація „Звьонзку Земян". Бере в ньому участь три тисячі поміщиків. Нараду відкрив голова „Звьонзку" князь Казимір Любомірскі. Почесним маршалком вибрано князя Ферд. Радзівіла. Найважнішою справою з'їзду є справа земельної реформи. Кажуть, що з'їзд має на меті поваляти земельну реформу. Якщо не вдасться йому цього осягнути легальними шляхами, то буде вибраний шлях зорганізованого опору проти реформи. Промови, виголошувані на з'їзді, вказують на дуже революційні настрої обшарників, що сильно атакують уряд і урядові партії.

— **Посол Райх і позичка для Польщі в Америці.** Перед своїм виїздом до Америки, що має наступити в найближчих днях, конферував голова жидівського клюбу пос. Райх у справі позички з прем'єром Грабским, міністром освіти Грабским і міністром справедливости. Інформацію цю подаємо за ...

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

ською Агенцією Сходу. Хоч як відпекувався п. Райх того, що він іде до Америки в справах позички для Польщі, то це йому все одно нічого не помогло, бо зраджують його півофіціяльні агенції.

— **Податкові пільги для пошкодованих від повені.** Міністерство скарбу доручило, щоби тим, які мають платити ґрунтовий, доходовий і маєтковий податок а потерпіли від цьогорічної повені, відкладати всі платности за біжучий рік і залеглости за минулі роки до дня 30. вересня 1926 року. Речинець зголошування прохань упливає з днем 30. вересня ц. р. (Докладнійше гл. комунікат „Сільського Господаря" „Діло" ч. 199).

— **Банкроцтва за банкроцтвами.** Ми вже інформували наших читачів про те, що один з найбільших варшавських банків „Банк для торговлі та промислу" збанкротував. Варшавська преса приносить дальші подробиці про нього. Отже виявляється, що банкротство того банку потягає за собою банкротство численних инших установ. Банк займався інкасуванням векслів на велику скалю разом з усіми своїми філіями, а було їх у цілій Польщі понад 100. Всі філії та відділи, тягнули з інкасування величезні зиски. Число пошкодованих наслідком інкасування векслів доходить кількох тисяч осіб та установ. Є це переважно купці, яких істнування, загрожене економічною кризою, наслідком того нового удару цілковито знищене. Бо мало з них видержить шестимісячну мораторію проголошену урядом для того банку. Крім інкасування векслів займався банк також тзв. гарантійними операціями. Гданський відділ приймав у застав величезні транспорти товарів, які продавав, заки зголосилися за ними правдиві їх власники. Збіжевий дім під фірмою „Анкер" робив ті самі операції зі збіжем на суми сотень тисяч долярів. Банк мав і свої філії за кордоном, де наслідком банкротства понесло величезні шкоди значне число закордонних клієнтів. Діяльність урядового комісаря зводиться у збанкротованому банку до того, що під його проводом обраховуються банкові пасиви і активи. Цей обрахунок потрібує довший час. У банкових колах твердять, що можна буде покрити заледви 10 проц. пасивів. Кольосальний філіяльний апарат того банку мав впливати дуже шкідливо та обтяжуючо на централю. Некорисні умови з робітниками створили конечність виплати в найблищому часі у формі ріжних відправ понад 4 міліони золотих. У звязку з тою аферою позбавив себе життя один із впливових варшавських фінансистів. Афера Пістінера і д-ра Кольніка у банку краєвого господарства, що наражила його на страту у величезній сумі міліон сто тисяч долярів, була безпосередньою причиною того, що збанкротував Банк взаїмного кредиту у Варшаві. Банк взаїмного кредиту рішено цілковито зліквідувати. Ось наслідки нечуваної банкової господарки, яка знова корінилася у загальній фінансовій кризі, що запанувала в державі завдяки непочитальній господарці уряду. У звязку з банкротством краківського Банку взаїмного кредиту пишуть про поважне загроження кількох инших краківських банків.

— **Зменшення іміґрації до Злучених Держав.** Іміґрація до Злучених Держав упала в останньому році на 65 відсотків. Число іміґрантів із 706.000 тисяч упало до 300.000. Чехословаччина, Англія, Німеччина, Югославія, Італія та Швеція не дали дозволеного контингенту іміґрантів. Італійці, Греки, Мадяри, Болгари, Литовці, Югославяне, Португальці, Китайці та Японці виселилися з Америки у більшому числі ніж приїхали. Всього виїхало з Америки 90.000 людей.

— **Музей контрабанди.** Такий музей влаштували в Пскові органи державного політичного управління (давна „чека"). Виявляється, що все населення того міста, положеного недалеко кордону, займалося контрабандою через естонську границю. В музею є рибацькі лодки з подвійними днами, в яких перевожено горілку, численні зразки контрабандних товарів і усякі найхитріші зразки одежі, в якій переношено товари. А переношено дещо не тільки в одежі а навіть у конячих хвостах, у сідлах і спеціяльних посудах, які легко можна було скрити при собі. Ще до недавна всі майже слюсарсько-механічні майстерні були заняті виробом штудерних посуд і приладів для контрабанди. Нині все те припинене. Та питання, чи припинена контрабанда. Щодо спірту та горілки, які привожено контрабандою, то в тому напрямі досягнено того, що замісць чужого, заграничного продається тепер свою самогонку.

— **Нові танки.** В англійській армії переводиться тепер пробу нового типу танків, які відіграють на суші мабуть таку ролю як підводні лодки на морю. Новий танк — це легка машина, якою управляє один чоловік. Вона дуже подвижна, може підноситися на найстрімкійшу гору, опускатися у пропасти, робити собі дорогу в лісі і т. и. Одним словом при допомозі нового танку можна доконати багато таких річей, до яких не надавалися великі танки, вживані в недавній війні. Новий танк має бути знаменитим знарядям для піддержки наступів, багнетних атаків, для ведення розвідчої служби і переслідування ворога. Вони відіграють велику ролю і при нищенню великих танків.

— **Канцелярія Української драматичної школи** просить нас повідомити, що з причини тяжкої недуги директора М. Вороного початок занять в школі відрочено до 15 жовтня ц. р.

— **Вписи** до Української драматичної школи провізорично приймається в склепі „Нова Фортуна" (Руська вул. ч. 1). 1—1

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Мітневич:

Хоростків Саля Сокола.
14. IX. „Маруся Богуславка".
15. IX. „Пан Твардовський".

Теребовля Саля Просвіти.
16. IX. „Вій".
17. IX. „Хмара".
18. IX. „Дні нашого життя" (прощальна вистава).

Український мішаний хор Д. Котка:
У суботу 12.IX. — Борщів.
У неділю 13.IX. — Борщів.
У понеділок 14.IX. — Скала.
У второк 15.IX. — Скала. 115 10—?
У середу 16.IX. — Копичинці.
У четвер 17.IX. — Копичинці.
У суботу 19.IX. — Теребовля.
У неділю 20.IX. — Теребовля.

Надзвичайні датки на „Рідну Школу" зложили: Впов. Ромуальд Перфецький від себе 100 зол., Вп. Стефанія Сенкова, меценасова 90 зол. як часть доходу з вечерниць академічної молоді в Новому Селі к. Підволочиск. 439 1—1

Для студентів Техніків! Інформації в справі технічних студій в школах всіх типів в краю і за границею уділяє „Кооператива Основа" (Львів, Супінського 21), від 25 вересня до 5. жовтня н. р. 2-3

З Львівського Бояна. Повідомляється Вп. Членів, що проби мішаного хору начнуться вівторок дня 15. вересня н. р. і будуть відбуватися кождого вівтірка і пятниці в год. 7. З огляду на недалекий речинець концерту з нагоди 100-літньої річниці смерти Дм. Бортнянського, проситься всіх Вп. Членів явитися в комплеті. Вписи нових членів, яких запрошується, переводиться перед пробами. — *Виділ.*
444 1—2

Дрібні оголошення.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.